

Foto: Jens Christian Gerdes-Nielsen

Nøglebiotoper

Dette faktablad beskriver skovens nøglebiotoper og forklarer, hvorfor det er vigtigt at tage hensyn til netop disse områder i skovdriften.

Hvad er en nøglebiotop?

En nøglebiotop er et større eller mindre levested som medfører at et områdes biodiversitet eller artsmangfoldighed stiger.

Lokaliteterne kan være meget forskellige, men ofte har driften i disse områder været meget kontinuerlig, enden som fraværende eller som en driftsform der dog stadigvæk giver plads til variation.

Eksempler på nøglebiotoper i skoven kan være: træruiner, stendiger, gravhøje, søer, mosehuller, lysninger, krat, skranter, særligt gamle træer.

Skovens mangfoldighed

Mange arter af dyr og planter er blevet mindre almindelige i de danske skove, fordi de har svært ved at overleve påvirkningerne fra en intensiv skovdrift. Men nogle steder er forudsætningerne for overlevelse bedre end ellers, enten fordi driften har været anderledes (fx ekstensiv) eller fordi naturforholdene har været fordelagtige.

Det unikke ved uforstyrrede områder er netop, at de er uforstyrrede. Det betyder, at der er opstået en økologisk balance gennem tiden, som har gjort det muligt, at mange forskellige organismer kunne finde deres specielle plads i økosystemet.

Konkurrence mellem de forskellige arter betyder, at mange arter har specialiseret sig stærkt, fx i valg af levested eller fødevalg. På den måde deler disse arter – specialisterne – tingene imellem sig og undgår at konkurrere om de samme ting. Det er en god strategi for overlevelse, men balancen kan ødelægges af voldsomme indgreb.

I områder, hvor der ofte foregår større ændringer, er det især de opportunistiske arter, der overlever. Disse arter er ikke så stærkt specialiserede og kræver fx ikke tilstedeværelsen af en bestemt træart som levested eller en hel speciel føde. Derfor kan de bedre klare sig gennem tider med forandring, fx ved intensiv skovdrift, hvorimod specialisterne – og især de arter, der har svært ved at sprede sig – her bliver sjældne pga. de fortsatte forstyrrelser af deres levesteder.

Derfor er det vigtigt at bevare forskellige nøglebiotoper - både skovbevoksede og andre - så der fortsat findes levesteder for en mangfoldig flora og fauna i skoven.

Registrering af nøglebiotoper

Hvis du vil gøre en indsats for at beskytte disse områder på din ejendom, så er det en god idé at registrere og kortlægge nøglebiotoperne. På den måde får du et overblik over, hvor der bør passes på og køres udenom, når der arbejdes i skoven.

Hvis du får udarbejdet en grøn driftsplan for skoven, vil planen omfatte en udpegning af skovens nøglebiotoper.

For at udpege nøglebiotoper, kan man kigge efter de fire v'er:

- **Vand**
- **Variation**
- **Ved (dødt)**
- **Vedvarehed (kontinuitet)**

Vand er grundlaget alt liv, og stort set alle de steder hvor man møder vand finder man en øget biodiversitet både pga. vandet i sig selv, men også pga. den variation som vand skaber og giver.

Alle former for variation bidrager til en øget biodiversitet f.eks. variation i terræn, højde, diameter, arter, aldre, lysforhold og jordbund osv.

Dødt ved er fødegrundlaget for mange insekter og svampe, som igen er fødegrundlag for andre insekter og fugle osv.

Derudover er der mange hulrugende fugle og andre dyr som har brug for dødt ved for at kunne yngle.

Der findes mange forskellige former for dødt ved, liggende og stående dødt ved, døde grene, sår på træer, rodvæltede træer og lyseksponering. De forskellige former giver forskellige levevilkår, som gavner forskellige insekter, svampe, fugle og pattedyr.

Endelig kommer man heller ikke udenom at vedvarehed eller kontinuitet også er vigtig for biodiversiteten.

Nogle arter er lang tid om at indfinde sig og andre lever i habitater, som er lang tid om at udvikles.

Tilstedeværelsen af nogle bestemte arter kan også indikere, at et areal er en nøglebiotop. Disse såkaldte **signalarter** er organismer, som har specialiseret sig på forskellig vis og derfor overvejende lever i en eller få særlige biotoper. Det kan være svampe som kun lever på dødt træ, biller som kræver en speciel træart, sommerfugle som kun lægger æg på en bestemt plante osv. Findes sådanne arter på stedet, er der god chance for, at området indeholder store naturværdier og derfor er værd at beskytte.

Nogle af de mest almindelige signalarter er spætter, egern, flagermuse, tøndersvamp, mos på barken af træer. Disse arter betyder ikke i sig selv at der er en høj biodiversitet, men de indikerer at der er nogle af de elementer (de fire v'er), som der skal til for at der bliver en høj biodiversitet eller naturværdi på arealet.

Om foråret vil blomstrende lærkespore, gul og blå anemone være tegn på, at der er tale om uforstyrret løvskov på muldbund. Det samme gælder for fx firblad og skovdunbregne

senere på året. Om efteråret er der mulighed for at finde en række svampearter, som ofte er gode tegn på fx gammel skov.

Tyndakset gøgeurt er en af forårets signalarter for nøglebiotoperne gammel løvskov (både bøge-, linde- og blandings-skov), gamle skovbryn, løvkrat og aske- og ellesump.

Beskyttelse af nøglebiotoperne

Når nøglebiotoperne først er registrerede, er det ofte relativt let at beskytte dem. Mange nøglebiotoper beskyttes bedst ved blot at undlade skovdrift, mens nogle nøglebiotoper kræver en kontinuerlig plejes/aktivitet f.eks. stævnings-skove.

Det vil ofte være muligt at få tilskud til plejetiltag i nøglebiotoper. Det kan du læse mere om i faktablad nr. 1.2.5 "Tilskud til sikring af værdifuld natur i skoven".

Øerne Tlf: 62 62 47 47 oer@skovdyrkerne.dk
Vestjylland Tlf: 96 10 10 96 vest@skovdyrkerne.dk
Syd Tlf: 75 86 73 88 syd@skovdyrkerne.dk

Midt Tlf: 86 89 32 22 midt@skovdyrkerne.dk
Nord-Østjylland Tlf: 86 44 73 17 sno@skovdyrkerne.dk

Vi er Danmarks største medlemsejede virksomhed indenfor skov og landskab med mere end 5.000 skovejere, juletræsproducenter mv. som vi hjælper med rådgivning, entrepriser og salg.

Skovdyrkerne · Sekretariatet · Parallelvej 9A · 8680 Ry
info@skovdyrkerne.dk · www.skovdyrkerne.dk

SKOVDYRKERNE